

Foto: Petter Meirik/Sida

ÅRSRAPPORT 2018

Sidas hantering av korruptionsmisstankar

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	3
KORRUPTIONEN I VÄRLDEN	4
UTVECKLINGEN AV SIDAS ARBETE MOT KORRUPTION – HISTORISK TILLBAKABLICK	5
SIDAS HANTERING AV KORRUPTIONSMISSTANKAR.....	6
SIDAS ARBETE FÖR ATT FÖREBYGGA KORRUPTION	7
2018 ÅRS ÄRENDEHANTERING	8
Anmälningar.....	8
Återkrav	12
SEXUELLA ÖVERGREPP, UTNYTTJANDEN OCH TRAKASSERIER INOM UTVECKLINGSSAMARBETET	13
INTERNATIONELLT SAMARBETE.....	14
Några av de forum Sida deltagit i under året	14
NYA METODER FÖR UPPFÖLJNING	15
Uppföljning i konfliktmiljöer	15
Artificiell intelligens	15
LÄRDOMAR OCH UTBLICK	16

Publicerad av: Sida, 2019

Copyright: Sida

Layout: Nordic Morning

Art.no.: SIDA62216sv

urn:nbn:se:sida-62216sv

Publikationen kan laddas ner från www.sida.se/publikationer

Du som har funktionsnedsättning kan beställa denna publikation
i alternativt format från info@sida.se.

FÖRORD

“Korruption tenderar att frodas där demokratiska institutioner är svaga”, säger Delia Ferreira Rubio, ordförande för Transparency International. Jag delar den synen: att bekämpa korruption och att verka för demokratiska samhällen går hand i hand.

Korruption är en stor utmaning för fattigdomsbekämpning och något vi aldrig accepterar. Därför genomsyras hela Sidas verksamhet av arbetet med att motverka korruption i alla dess former. Sida uppfattar genom sin omvärldsbevakning en ökad upplevd korruption i världen, vilket vid första anblick ter sig som en negativ utveckling. Samtidigt kan den ökade upplevda korruptionen bero på ökad medvetenhet om korruptionens utbredning i samhället i stort.

I oktober 2018 deltog jag i ett högnivåmöte på den stora internationella antikorrupsionskonferenserna (IACC) i Köpenhamn. Signalen från 40 ministrar, ledare för internationella organisationer och privata företag var tydlig: *Korruption är en stor utmaning för fred och utveckling och korruptionsbekämpning är en integrerad del av Agenda 2030.*

Nu gäller det att gå från tal till handling. Genomförandet av internationella och nationella korruptionsåtaganden måste prioriteras och påskynas. Sida analyserar alltid systemen och de kontexter där vi arbetar, för att förstå drivkrafterna för korruption. Sida stöder insatser mot korruption både direkt och indirekt, till exempel genom stöd till offentliga förvaltnings- och rättssystem, antikorrupsionsinstitutioner, media och tillgång till information, transparens och revisionsinstitutioner i partnerländerna. Sidas stöd till antikorrupsionsinsatser uppgick till inte mindre än 1 miljard kronor under 2018.

Sida har under året mottagit fler antal inkomna misstankar om korruption och oegentligheter än tidigare och trenden ser ut att hålla i sig. Det finns flera förklaringar till den ökningen. Korruptionen har ökat i många av länderna där Sida verkar och det har dessutom skett en generell ökning av Sidas biståndsbudget. Parallellt med detta har medvetenheten om problemet också ökat hos våra samarbetspartners och vi har därmed blivit bättre på att agera på varningssignaler och stärka kontrollsystemen.

Ärenden som rör olika former av trakasserier har ökat markant under 2018 i biståndsvärlden, sannolikt som en reaktion av #metoo-upprop runt om i världen. Fler människor valde att träda fram och ett antal personer i ledande ställning tvingades lämna sina tjänster. Det utmynnande även i att flertalet biståndsorganisationer såg över sina riktlinjer inom området och på Sida förtydligade vi våra krav och förväntningar på de organisationer vi stödjer. Detta visar på vikten av att lyfta att korruption inte bara handlar om pengar utan att alla former av maktmissbruk behöver adresseras. Nolltolerans måste självklart gälla även när det handlar om trakasserier av olika slag.

Sida ska se till att svenska skattebetalares pengar används för avtalade syften och att biståndsmedlen kommer de fattigaste till del. Detta innefattar arbete mot maktmissbruk, trakasserier, förskingring och mutor. Detta ansvar tar vi varje dag genom att lyfta och hantera korruption som en risk och ett hinder för ett lyckat utvecklingssamarbete.

Carin Jämtin
Generaldirektör, Sida

Korruption är en stor utmaning för fred och utveckling och korruptionsbekämpning är en integrerad del av Agenda 2030.

Carin Jämtin på besök i Dhaka för att inviga ett WaterAid-projekt.

Foto: Alim Bari

Korruption slår hårdast mot de fattiga och utsatta som får högre kostnader eller sämre tillgång till grundläggande samhällsservice.

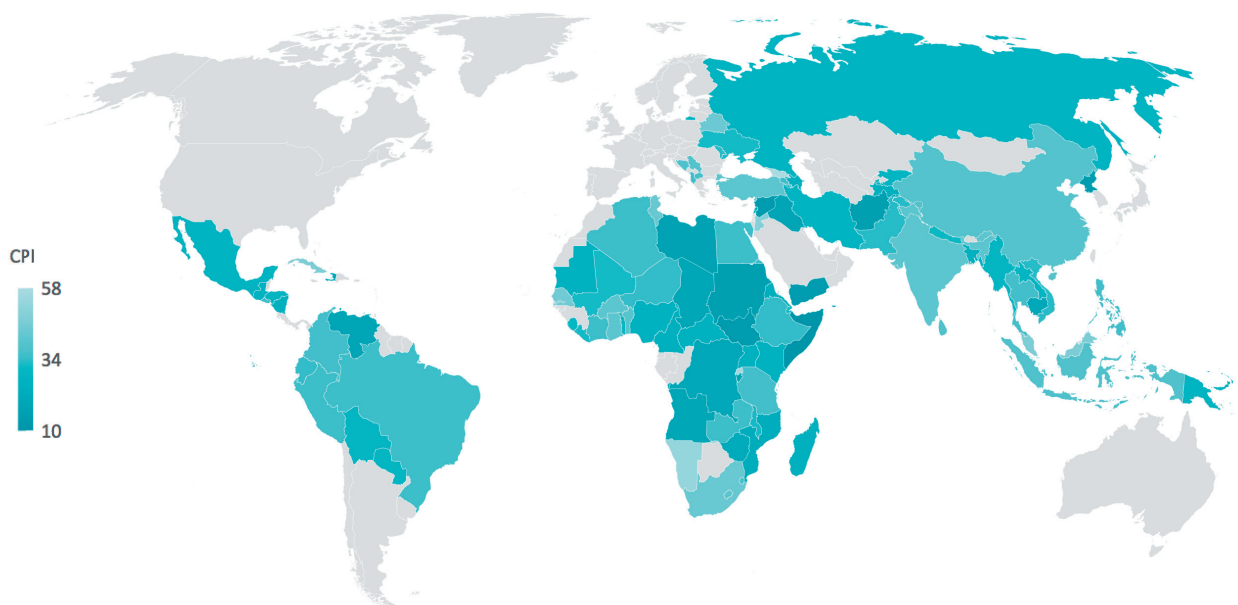
KORRUPTIONEN I VÄRLDEN

Transparency International (TI) rapporterar i sitt årliga korruptionsindex¹ inga eller mycket begränsade framgångar bland världens länder i arbetet med att motverka korruption under 2018. Två tredjedelar av världens länder hamnar på skalans nedre hälft och världens största ekonomi USA befinner sig för första gången sedan 2011 utanför topp-20-listan över de minst korrupta länderna. Brasilien, världens åttonde största ekonomi, får sin sämsta placering på sju år. Sverige delar tillsammans med Finland, Singapore och Schweiz en tredjeplats.

Årets index bekräftar höga korruptionsnivåer i många av Sidas samarbetsländer. Av Sidas 20 största samarbetsländer (mätt i utbetalningsvolym) hade endast Rwanda en placering över det globala genomsnittsvärdet. TI bedömer att länders oförmåga att motverka korruption bidrar till en kris för demokratin runt om i världen. Forskning från bl.a. internationella valutafonden (IMF) bekräftar att korruption orsakar allvarlig skada på inkluderande ekonomisk tillväxt. Korruption, mutor och skatteundvikande kostar utvecklingsländer mer än 1000 miljarder USD varje år. Korruption slår hårdast mot de fattiga och utsatta som får högre kostnader eller sämre tillgång till grundläggande samhällsservice. Att bekämpa korruptionen är därmed en förutsättning för att Sida ska kunna utföra sitt uppdrag om att förbättra levnadsvillkor för människor i fattigdom och förtryck.

Under 2018 har intresset och förståelsen för kopplingarna mellan korruption och hållbar utveckling ökat. Vid den stora internationella anti-korruptionskonferensen i oktober (IACC) fastslog 40 regeringar, internationella organisationer och företag att korruption är ett centralt hinder för fred och utveckling och att åtgärder mot korruption är en integrerad del av de globala utvecklingsmålen/Agenda 2030.

CORRUPTION PERCEPTION INDEX FÖR SIDAS SAMARBETSLÄNDER

¹ Indexet, som rankar 180 länder och territorier utifrån sina uppfattade nivåer av korruption i den offentliga sektorn enligt experter och företagare, använder en skala från 0 till 100, där 0 är mycket korrupt och 100 är mycket ren.

UTVECKLINGEN AV SIDAS ARBETE MOT KORRUPTION – HISTORISK TILLBAKABLICK

I tio år har Sida presenterat denna rapport för att belysa hur vi arbetar med misstankar om korruption och andra oegentligheter. Sidas huvuduppdrag är att stödja verksamhet som bidrar till att uppfylla målet för det internationella biståndet, som en del i genomförandet av Sveriges politik för global utveckling och Agenda 2030. Sida verkar för att minska fattigdomen i världen och kampen mot korruption är en av Sidas mest prioriterade frågor. Det är naturligt med tanke på att korruption är utbrett i många av de länder som Sverige bedriver utvecklingssamarbete med. Fattigdom och korruption går ofta hand i hand. Sida arbetar därför ständigt med att utveckla interna system och metodik för riskbedömningar och uppföljning. På så vis kan Sida hantera riskerna för korruption och ta hand om uppkomna misstankar om oegentligheter.

Sida har under flera år arbetat fokuserat med anti-korrupsionsfrågor och korrupsionsbekämpning. För över tio år sedan infördes Sidas anti-korrupsionsregel med skrivningarna *”Aldrig acceptera, alltid agera och alltid informera, vid misstanke om korruption och oegentligheter”*². Detta förhållningssätt har verkat som ett mantra i all Sidas verksamhet sedan dess.

Det internationella anti-korrupsionsarbetet har intensifierats med tiden och Sida stärker kontinuerligt kapaciteten på området. 2006 införde myndigheten en ”anti-korrupsionsrådgivare” med uppdraget att kartlägga och upprätta en process och system för hantering av inkomna misstankar om korruption och oegentligheter, utveckla utbildningsmoduler för anti-korruption, vara rådgivare för chefer och handläggare hemma och i fält i korrupsionsfrågor.

År 2009 inträffade ett större korrupsionsfall inom hälsosektorn i Zambia vilket fick stor medial uppmärksamhet. Detta ärende blev startskottet på en rad förändringar på anti-korrupsionsområdet. Året därpå fick Sida i uppdrag att ta fram en självständig funktion för hantering av korrupsionsfrågor inklusive ett whistle-blower system.

2010 infördes även en transparensgaranti för öppenhet och transparens i svenskt bistånd och som skulle vara korrupsionsförebyggande. Sidas utredningsfunktion hade föregått detta initiativ genom att sammanställa och publicera en årlig rapport med information om årets inrapporterade korrupsionsärenden redan år 2008.

I mars 2012 inrättade Sida som den första statliga myndigheten ett visseblåarsystem. Systemet fick stor uppmärksamhet i media och en rad myndigheter hörde av sig till Sida för att få inspiration och inhämta kunskap om systemet.

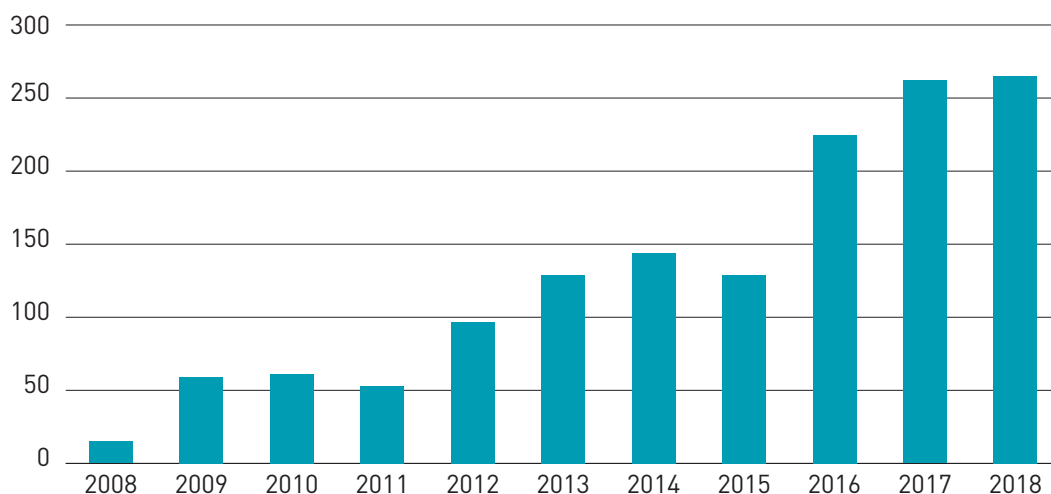
Under åren 2016 till 2018 har antalet inkomna misstankar om korruption och oegentligheter ökat kraftigt jämfört med tidigare år. Sida bedömer att detta är ett resultat av de senaste årens ökade fokus på intern styrning och kontroll, riskhantering och bedömningar och uppföljning av samarbetspartners som utför biståndsinsatserna. Flera funktioner inom myndigheten har uttalat ansvar för olika delar av att tillse god intern styrning och kontroll samt att förebygga korruption i de insatser vi finansierar.

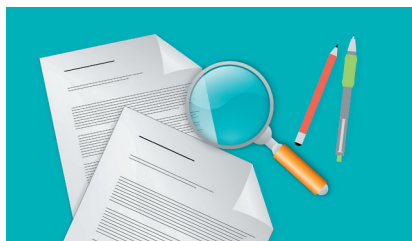
Sidas förhållningssätt till korruption och andra oegentligheter är att alltid förebygga, aldrig acceptera, alltid informera och alltid agera.

² År 2013 införde Sida *”alltid förebygga”* som ett tillägg i anti-korrupsionsregeln, för att även betona hur viktigt det är att även arbeta proaktivt.

ANTAL INKOMNA MISSTANKAR

Sidas definition av korruption är missbruk av förtroende, makt och position för otillbörlig vinning.

Alla misstankar om korruption tas på allvar och en utredning anpassad till misstankens art görs.

SIDAS HANTERING AV KORRUPTIONSMISSTANKAR

Sidas definition av korruption är missbruk av förtroende, makt och position för otillbörlig vinning. Utredningsgruppen är Sidas särskilda funktion för hantering av korruptionsmisstankar, vilket sker enligt en process med syfte att säkerställa att hanteringen sker på ett enhetligt, rättssäkert och skyndsamt sätt. Utredningsgruppen tar emot alla anmälningar och ser till att Sida genomför utredningar, som syftar till att få fram tillräckligt underlag för att Sida ska kunna konstatera om ett avtalsbrott har skett och fatta beslut om vilka åtgärder som ska vidtas. Alla misstankar om korruption tas på allvar och en utredning anpassad till misstankens art görs. Sida strävar alltid efter att samarbeta med andra givare, både för att utnyttja varandras kompetenser och för att undvika dubbelarbete. Sida har ett antal överenskommelser om informationsdelning kring utredningsärenden med olika givare, varav det senaste i raden slöts med brittiska DFID under 2018.

Några vanliga åtgärder vid en korruptionsutredning är att Sida genomför extra revision, håller inne utbetalningar, kräver tillbaka oredovisade och/eller missbrukade medel, samt säkerställer att åtgärdsplaner tas fram som bedöms vara realistiska och tillräckliga för att komma tillrätta med identifierade brister. Utredningar kan göras av externa utredare men även av andra givare där så är lämpligt. I de fall det finns misstankar om brott görs polisanmälan. I de fall Sida bedömer att det saknas förutsättningar för fortsatt samarbete sägs avtalet upp. I de fall korruptionsmisstanken har uppstått hos en samarbetspart som vidareförmedlar svenska biståndspengar, säkerställer Sida att samarbetsparten hanterar ärendet i enlighet med Sidas krav och i enlighet med underliggande avtal.

En viktig del i arbetet är också att samla lärdomar från de ärenden som uppstår och att se till att dessa tas i beaktande i framtida insatser och samarbeten, som en betydelsefull del av arbetet för att förebygga korruption.

SIDAS ARBETE FÖR ATT FÖREBYGGA KORRUPTION

Sida har under året ökat ambitionen och breddat ansatsen i arbetet mot korruption. Sidas arbete styrs av ett 40-tal strategier. Resultatmål där anti-korruption har inkluderats förekommer i 11 av de rådande strategierna för utvecklingssamarbete vilket skapar förutsättningar för att mer systematiskt integrera anti-korruption i strategigenomförandet. Anti-korruption är ett särskilt bedömningsområde i Sidas process för att hantera biståndsinsatser och inkluderar både korruption som ett utvecklingshinder och som en risk för oegentligheter i genomförandet av ”våra” insatser. Sida har identifierat prioriteringar och åtaganden i arbetet mot korruption för att bidra till genomförandet av Agenda 2030 om hållbar utveckling.

Utredningsgruppen har som en del av sitt uppdrag att arbeta proaktivt. Detta sker i syfte att skaffa mer kunskap om korruption i allmänhet men också för att utveckla nya arbetssätt och ständigt påminna myndigheten som helhet om vikten av antikorrupsionsarbetet. Sida strävar ständigt efter att kompetensutveckla personalen inom frågor kring proaktivt och reaktivt anti-korrupsionsarbete, inklusive lärande från tidigare korrupsionsfall. Under 2018 genomförde utredningsgruppen ett flertal interna utbildningar för allt från nyanställda i Stockholm till lokalanställd personal på utlandsmyndigheterna. Gruppen höll även i externa utbildningar för Sidas samarbetspartner.

Under året har Sida förbättrat skrivningar kring korrupsionshantering i avtalsmallar och i vägledningar av bedömning och uppföljning av projekt och program.

Att lyfta frågor om korrupsionsrisker måste göras kontinuerligt, både internt på Sida och i dialogen med våra samarbetspartner. Sida lägger stor vikt vid att samarbetspartner arbetar förebyggande mot korruption, att de löpande informerar Sida om korrupsionsmisstankar samt att de uppvisar kapacitet att hantera korrupsionsfall, vilket framgår av Sidas avtal. Sida lägger överlag även stort vikt vid att Sidas avtalspartners löpande utvecklar och anpassar sina uppföljningsmetoder utifrån erfarenheter och lärdomar för att förhindra att liknande händelser ska inträffa igen.

Anti-korruption är ett särskilt bedömningsområde i Sidas process för att hantera biståndsinsatser och inkluderar både korruption som ett utvecklingshinder och som en risk för oegentligheter.

Sida lägger stor vikt vid att samarbetspartner arbetar förebyggande mot korruption, att de löpande informerar Sida om korrupsionsmisstankar samt att de uppvisar kapacitet att hantera korrupsionsfall.

ANTAL ANMÄLNINGAR

Under 2018 har Sida mottagit

265

anmälningar om misstänkt
korruption eller oegentligheter

2018 ÅRS ÄRENDEHANTERING

Här redovisas årets siffror för hanteringen av korruptionsmisstankar och andra oegentligheter, inklusive hur många ärenden som stängts och öppnats under året. Nedan anges även hur misstankarna inkom till Sida, vilka typer av oegentligheter ärendena rör, hos vilken typ av samarbetspart och i vilka länder misstankarna uppstod.

Anmälningar

Sida fick under 2018 in 265 ärenden av misstänkt korruption eller oegentligheter, vilket är den högsta siffran sedan statistiken började sammanställas 2007. Under 2017 var motsvarande siffra 262 och 2016 inkom 225 ärenden.

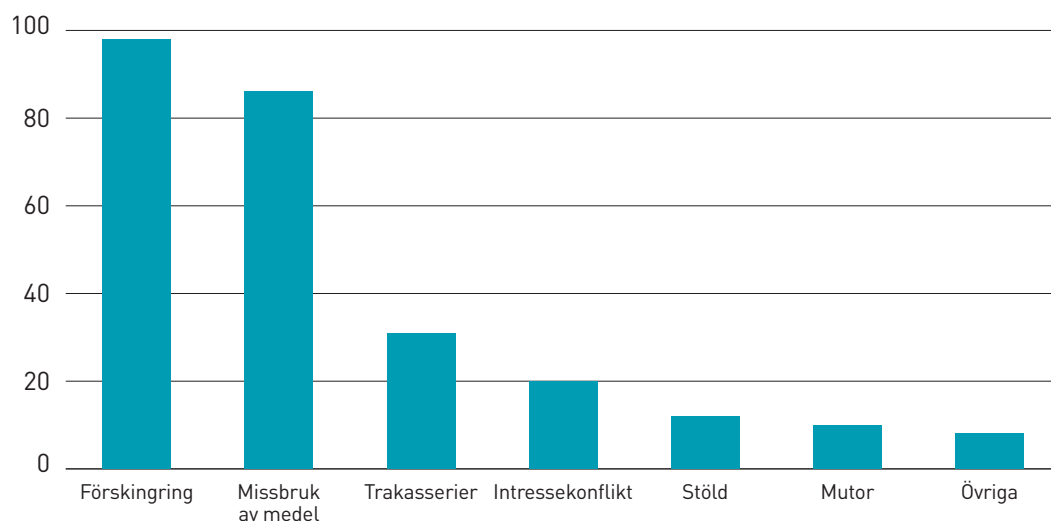
Totalt under 2018 har 220 ärenden avslutats. Dessa inkluderar både ärenden som inkommit under 2018 och ärenden som inkommit tidigare år. 2017 avslutades 195 avslutade ärenden. Utredningsgruppen eftersträvar en skyndsam hantering av korruptionsärenden men hur snabbt ett ärende kan avslutas beror på ärendets art och komplexitet. Ungefär en tredjedel av ärendena som inkom 2018 avslutades under samma år. En tredjedel av dessa bedömdes efter en initial utredning sakna substans eller visade sig inte beröra Sidas medel. Ärenden hos Sidas samarbetspartner som inte berör våra medel har Sida inte mandat att utreda, men det är ändå av vikt för Sida att känna till dessa då hanteringen av ärendena påverkar Sidas bedömning av parten. Vid årets slut hade Utredningsgruppen 300 pågående ärenden.

Vanligast är att misstanken rör bedrägeri eller förskingring, det vill säga att någon tillskansar sig Sidas medel genom till exempel förfalskade underlag eller manipulation av bokföringen.

Näst vanligast är missbruk av medel, det vill säga att det rör felaktig användning av Sidas medel, vilket kan innebära att medlen har använts till annat än avtalade syften eller att tillräckliga underlag saknas för utgifter.

Trakasserier är ett område som det har rapporterats in fler misstankar kring än tidigare år. Denna kategori innefattar både diskriminering, mobbning, sexuella trakasserier och sexuellt utnyttjande.

VAD HANDLAR MISSTANKARNA OM?

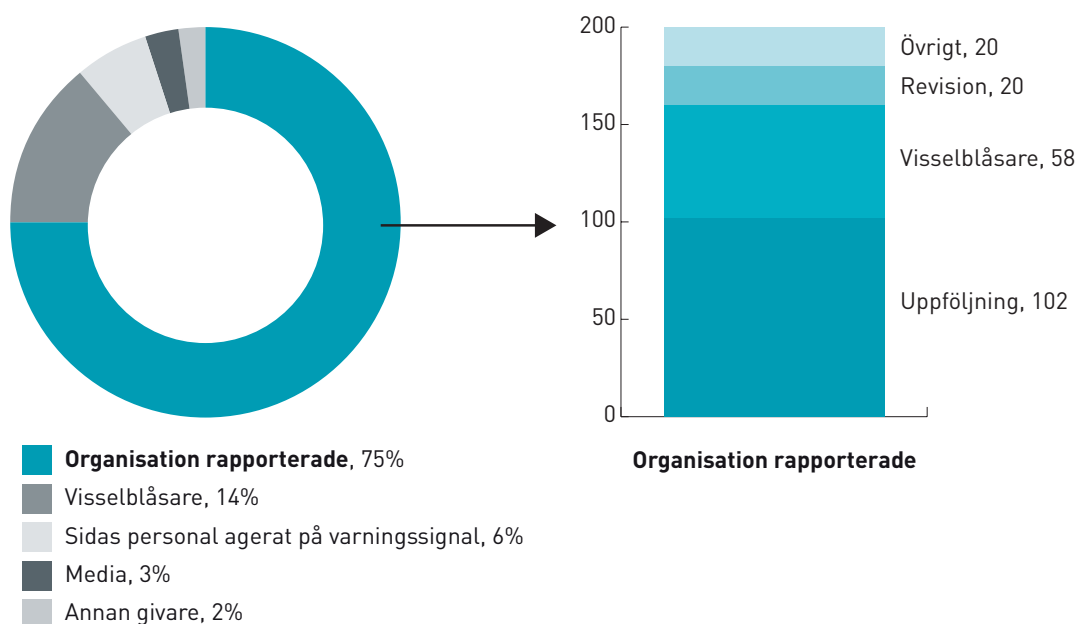
Majoriteten av ärendena kom till Sidas kännedom tack vare att Sidas avtalspart följde sin rapporteringsskyldighet och informerade Sida om misstankar inom sin egen organisation eller hos en av deras avtalsparter. Detta belyser hur viktigt det är att Sida kontinuerligt för dialog om korruption med samarbetsparter.

Sidas avtalsparter har i sin tur i hälften av fallen fått misstankarna genom sin egen ordinarie uppföljning av verksamheten, det vill säga genom verksamhetsrapportering, besök på plats och dialogmöten med genomförare och målgrupper. I knappt en tredjedel av fallen kommer misstankarna från en visselblåsare som kontakter Sidas avtalspart.

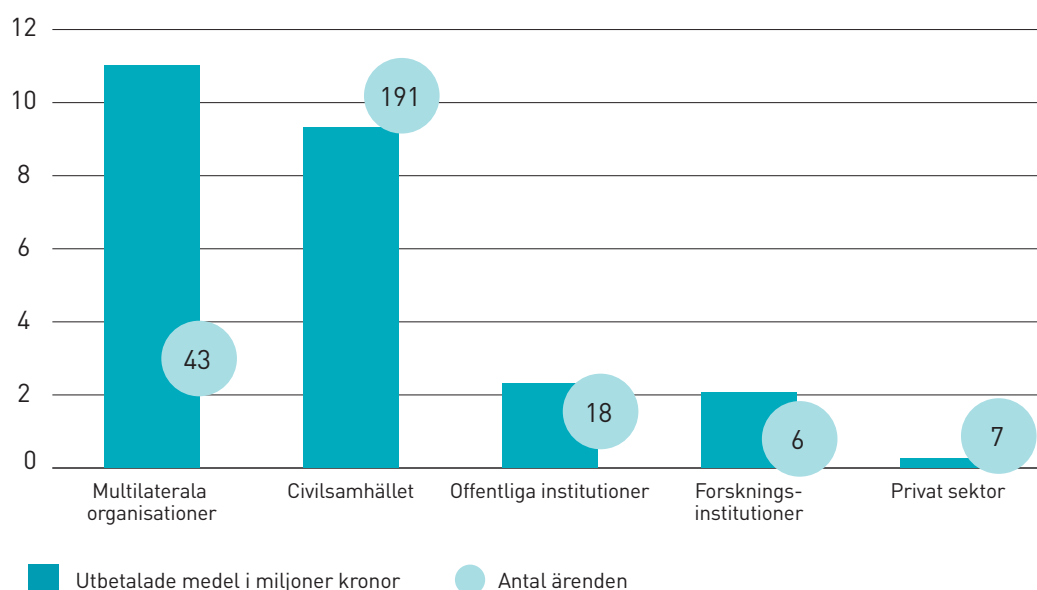
Sida har en brevlåda dit misstankar kan rapporteras av externa aktörer, investigation@sida.se. 36 ärenden, eller 14 procent av misstankarna, inkom via externa visselblåsare som använde sig av denna kanal eller av Sidas eller ambassadernas myndighetsbrevlådor.

6 procent av ärendena uppstod tack vare att Sidas egen personal agerat på varningssignaler, till exempel när de bedömt inkommen rapportering, eller gjort fältbesök eller stickprov av verksamheter och underlag. Utredningsgruppen bedömer att en bidragande orsak till att Sidas avtalsparter blir allt bättre på att rapportera ärenden även beror på att Sidas handläggare för en mer aktiv dialog kring detta rapporteringskrav med partners. Sida är väl medvetna om att våra samarbetsparter arbetar i extremt utmanande och korruptionsutsatta miljöer och att anti-korruption därför ständigt måste vara ett närvarande tema och att varningssignaler kring korruption alltid ska tas på allvar.

VEM RAPPORTERAR MISSTANKAR?

UTBETALADE MEDEL OCH ANTAL INKOMNA MISSTANKAR PER TYP AV SAMARBETSPART

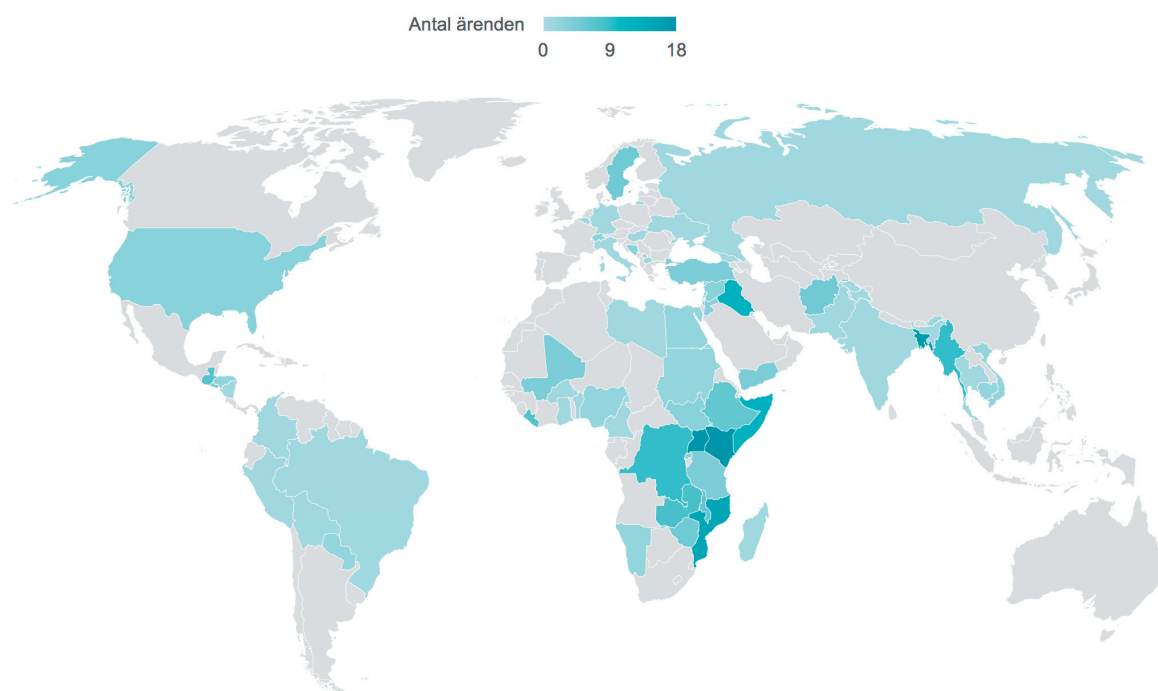
I närmare 3 av 4 ärenden var Sidas avtalspart en civilsamhällesorganisation, medan 16 procent av ärendena rörde insatser med en multilateral organisation (främst FN-organ och Världsbanken). Sida ser en trend av ökat antal ärenden som rapporteras från de multilaterala organisationerna. Under 2018 anmälades 43 ärenden från dessa samarbetsparter, vilket är en ökning med 60 procent jämfört med året innan, och med hela 400 procent jämfört med fyra år bakåt. Detta ser Sida som en mycket positiv utveckling då Sida bedömer att det fortfarande finns ett mörkertal av ärenden inom denna grupp och det kan vara en utmaning att få kännedom om samtliga ärenden. Sida har under de senaste åren arbetat på att få till en bättre informationsdelning mellan Sida, UD och multilateralerna.

Under januari 2018 gjordes ett samlat besök av Utredningsgruppen, tillsammans med kollegor på Sida samt UD, ett antal FN-organisationers funktioner inom utredning, rapportering, revision och uppföljning i New York i syfte att fördjupa förståelsen för FN-systemet och dess praktiska arbete med misstankar kring korruption samt förbättra Sidas uppföljning av dessa insatser. Vår bedömning är att FN-systemet generellt arbetar aktivt för att förstärka sina funktioner för anti-korruption och att de har oberoende funktioner som utreder korruptionsmisstankar i enlighet med god praxis.

Att Sidas medel vidareförmedlas i flera led till olika samarbetsparter som implementerar projekt och program är mycket vanligt och i nästan 2/3 av ärendena skedde inte oegentligheten hos Sidas avtalspart, utan hos en samarbetspart till dem. Att detta är vanligt är sedan tidigare välkänt och uppmärksammas i insatshanteringens riskbedömning. Sida betraktar sin avtalspart som ansvarig för att utreda och följa upp en misstanke, oavsett var i avtalskedjan misstanken uppstår.

Vår bedömning är att FN-systemet generellt arbetar aktivt för att förstärka sina funktioner för anti-korruption och att de har oberoende funktioner som utreder korruptionsmisstankar i enlighet med god praxis.

SIDAS MISSTANKAR OM KORRUPTION FÖRDELAT PER LAND

Kartan visar fördelningen av till Sida inkomna misstankar om korruption och oegentligheter, utifrån var händelsen misstänks ha skett. Att till exempel USA och Sverige är markerade betyder alltså att den misstänkta oegentligheten skett vid ett kontor tillhörande en samarbetspart till Sida i detta land. Afrika är fortsatt den världsdel som står för största antalet anmällda korruptionsmisstankar, med lite drygt hälften av de inkomna misstankarna. En av förklaringarna till att störst antal anmällda korruptionsmisstankar avser Afrika är att en stor del av Sidas verksamhet är inriktad mot länder där.

De länder där flest ärenden uppstod var Uganda, Kenya, Bangladesh och Moçambique. Detta kan både förklaras av att stora andelar av Sidas budget går till dessa länder (de ligger alla på topp 15 över Sidas största biståndsmottagare), och ett proaktivt arbete från Sidas sida och en bra dialog med våra samarbetspartner. Antalet ärenden hänger också till viss del ihop med aktuella händelser och satsningar i dessa länder. För Bangladesh ser vi till exempel att ökningen under 2018 relaterar till den pågående humanitära krisen i landet.

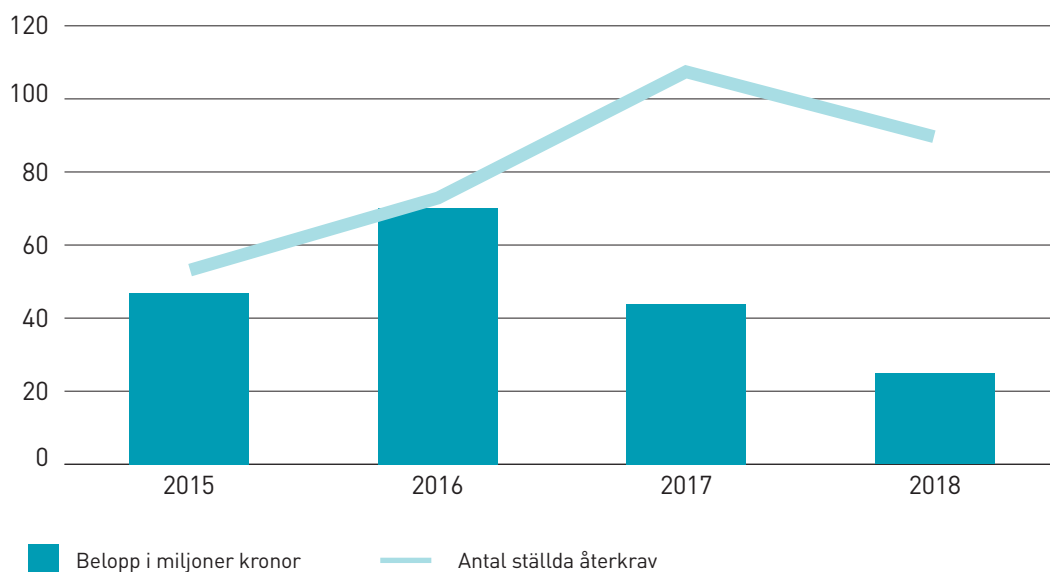
Återkrav

Sida ställde under 2018 återkrav i 90 fall till ett sammanlagt belopp om knappt 25 miljoner kronor. Beloppet för ställda återkrav har minskat jämfört med föregående år.

Omfattningen av återkrav varje år beror på många faktorer, vilket gör det svårt att hitta ett direkt svar på årets minskning. Några förklaringar till det minskade återkraven kan vara att Sidas samarbetsformer succesivt har skiftat något, med mindre utbetalade medel genom offentlig sektor i våra samarbetsländer (där vi historiskt haft enskilda ärenden rörande stora belopp) och ökat stöd till multilaterala organisationer. Antalet misstankar om trakasserier har även ökat och dessa ärenden innebär ju inte någon monetär förlust och något återkrav är därför inte aktuellt i dessa ärenden.

I statistiken räknas även in fall där Sidas samarbetspart ställt ett återkrav på sin avtalspart i nästa led och sedan använt de återbetalade medlen för andra ändamål som överenskommits med Sida. Här ingår även de fall då Sida har kvittat återkrav mot kommande utbetalningar samt då samarbetsparten har täckt upp med egna medel.

ÅTERKRAV

SEXUELLA ÖVERGREPP, UTNYTTJANDEN OCH TRAKASSERIER INOM UTVECKLINGSSAMARBETET

Sidas definition av korruption är missbruk av förtroende, makt och position för otillbörlig vinning. Sida betraktar därmed att när en chef eller annan överordnad utnyttjar sin anställning mot en underordnad i utbyte mot sexuella tjänster som korruption. Detsamma gäller även anställda inom biståndsorganisationer som utnyttjar sin ställning gentemot biståndsmottagare, till exempel i flyktingläger.

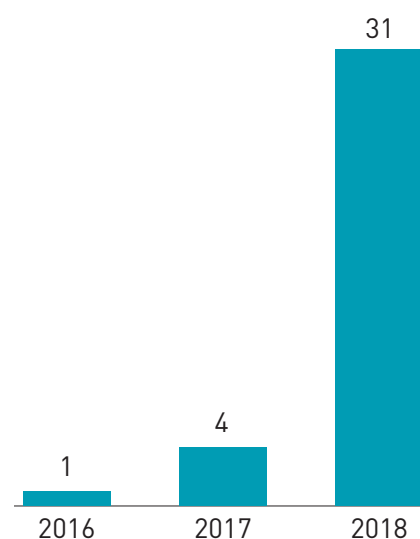
Efter #metoo-rörelsen som startade 2017 ökade antalet ärenden under 2018 relaterade till sexuella trakasserier, sexuellt utnyttjande och liknande avsevärt inom biståndsvärlden. Fler människor valde att träda fram och ett antal personer i ledande ställning tvingades lämna sina tjänster. Det utmynnade även i att flertalet organisationer såg över sina riktlinjer inom området. Sida ser att särskilt organisationer som arbetar inom det humanitära biståndet har stärkt sina rutiner inom detta område, vilket kan bero på att de ofta hanterar människor som är särskilt utsatta, exempelvis i flyktingläger.

Sida har under en längre tid mottagit tips gällande sexuellt utnyttjande och trakasserier inom utvecklingssamarbetet, men denna typ av ärenden ökade starkt under 2018, vilket följer den internationella trenden. Sida följer utvecklingen avseende mängden tips inom sexuellt utnyttjande och trakasserier för att säkerställa att vi har tillgång till rätt kompetens och kapacitet för denna typ av misstankar. Från utredningsgruppens deltagande i internationella utredningsnätverk har Sida under 2018 sett en generell utmaning även för andra givares utredningsfunktioner att anpassa sina funktioner för att hantera ökning av misstankar inom denna kategori. Både Sida och andra aktörer anser det vara positivt att antalet av dessa ärenden ökar då det tyder på att det finns bättre kanaler för att upptäcka och rapportera misstankar om SEAH¹-relaterad korruption.

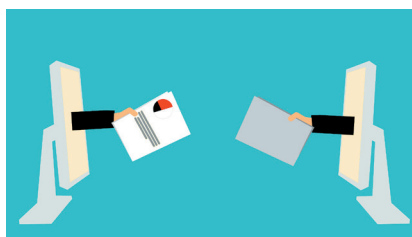
Med utgångspunkt i regeringens handlingsplan för att motverka sexuella övergrepp, utnyttjanden och trakasserier inom utvecklingssamarbetet, har Sverige under 2018 vidtagit en rad åtgärder. Bland annat har Sverige verkat pådrivande inom FN för att säkerställa att organisationen agerar tydligt mot SEAH, det vill säga sexuellt utnyttjande, övergrepp och trakasserier. Sverige har under året undertecknat den sk ”London-deklarationen” och avtalat om fleråriga strategiska partnerskap med ett tiotal FN-organisationer. I dessa avtal lades särskild vikt vid krav på transparens av organisationernas arbete för att aktivt förebygga och hantera otillbörligheter inklusive SEAH. Sverige deltar även i olika internationella arbetsgrupper för att ta fram givaråtaganden och rekommendationer kring SEAH inom biståndet.

Till följd av #metoo-rörelsen som startade 2017 ökade antalet ärenden under 2018 relaterade till sexuella trakasserier, sexuellt utnyttjande och liknande avsevärt inom biståndsvärlden.

ANTAL ÄRENDEN GÄLLANDE TRAKASSERIER

¹ Sexual exploitation, abuse or harassment.

INTERNATIONELLT SAMARBETE

Sida deltar i flera internationella nätverk där vi träffar andra givare och utförare av bistånd. Vi bekämpar alla korruption och det är viktigt för Sida att vi samarbetar med andra aktörer och att vi kan följa med i utvecklingen i världen för att säkerställa att vårt arbete följer god praxis. Sidas deltagande ger goda förutsättningar till dialog med andra givare och förutsättningar för att utveckla arbetet med uppföljning generellt och korruptionsutredningar specifikt. Alla aktörer ser vikten av att vi har ett fungerande samarbete och att vi exempelvis kan dela känslig information, särskilt eftersom vi ofta samarbetar med samma samarbetsparter.

Några av de forum Sida deltagit i under året:

SYRIA INVESTIGATION WORKING GROUP (SIWG)

Syria Investigation Working Group (SIWG) är ett nätverk för utredare som arbetar i konfliktmiljöer. Nätverket bildades på initiativ av USAID i samband med att en skandal uppdagades inom det humanitära biståndet till Syrien under 2016. Syftet med nätverket är att utbyta information och för att få till ett bättre samarbete mellan givarna. Nätverket består av flertalet FN-organs utredningsfunktioner samt flertalet länders biståndsorgans utredningsfunktioner. Numera inkluderar diskussionerna även andra länder där det pågår större väpnade konflikter såsom Jemen, Sydsudan m.fl.

IAIG – INTERNATIONAL AUDIT AND INTEGRITY GROUP

Sida deltar även i nätverket International Audit and Integrity Group som arrangeras av Världsbanken. I nätverket deltar internrevisions- och utredningsfunktioner hos olika givare och även vissa multilaterala organisationer. Under året deltog Sida i ett möte inom IAIG där bl.a. riskhantering, konfliktmiljöer och lärande från korruptionsfall och humanitära insatser diskuterades. Sida höll även ett eget möte med Världsbanken där vi fick inblick i hur Världsbanken arbetar för att utveckla uppföljning i konfliktmiljöer vilket är ett utvecklingsinitiativ inom Sida, se separat avsnitt nedan.

NORDISKA NÄTVERKET

Sida har tillsammans med de övriga nordiska länderna etablerat ett eget nordiskt nätverk där statliga givare och departement deltar. Nordiska nätverket träffas en till två gånger per år och är ett forum för att diskutera gemensamma frågor. Under 2018 diskuterades bland annat samarbetet med multilaterala organisationer, informationssäkerhet och givarkoordinering.

NYA METODER FÖR UPPFÖLJNING

Uppföljning i konfliktmiljöer

Svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genomförs i allt större utsträckning i miljöer där reguljär uppföljning av verksamheten är mycket utmanande. Konfliktområden är särskilt svåra att arbeta i av självklara skäl. Den personliga säkerheten för utredare är mycket utsatt och organisationer som verkar där står inför svåra utmaningar. Våpnade grupper kan hota och även infiltrera eller ta över organisationer som arbetar i dessa kontexter, kontanthantering är vanligare än i normalfallet, tidsaspekten är än mer avgörande än i andra insatser. Dessa särskilt utmanade förutsättningar gör arbetet mot korruption svårare än i andra kontexter. Människors liv står på spel och att agera snabbt måste vägas mot att inte utsätta medel för en oacceptabel korruptionsrisk.

Sida har under 2018 gjort en särskild satsning på att kartlägga de metoder och uppföljningsverktyg i konfliktmiljöer som används av Sida, andra givare och partners. Utifrån denna kan vi konstatera att Sida ligger väl i linje med andra givare när det gäller uppföljning i konfliktmiljöer. Andra givare arbetar också för att utveckla sin uppföljning och exempel på verktyg och metoder som utforskas är verktyg för att geografiskt identifiera aktiviteter och händelser via surfplattor och smarta telefoner, mobilbaserade betalningsapplikationer för att säkerställa slutlig mottagare och spårbarhet, biometri, callcenters för kommunikation av misstankar och verifiering av aktiviteter, radio, analys av sociala medier och revision som utförs av lokal befolkning. Utifrån genomförd kartläggning kommer Sida arbeta för att utveckla verktyg och metoder inom myndigheten utifrån en fastställd treårig handlingsplan.

Sida har under 2018 upphandlat nytt ramavtal för utredningar av oegentligheter och i detta säkerställt att konsulterna har kapacitet att göra utredningar i svåra miljöer.

Artificiell intelligens

Artificiell intelligens (AI) inom anti-korruptionsarbetet har varit ett vanligt förekommande ämne på konferenser, seminarier och även i studier under 2018. Sida har i början av 2019 anlitat U4 för att ta fram ett material för att vägleda oss i hur AI kan bidra till att insatser finansierade av Sida kan bidra till att minska korruptionen i utvecklingssamarbetet. AI kan sannolikt minska risken för oegentligheter och korruption om det används på rätt sätt.

AI kan läsa av trender, göra analyser och sätta upp skyddsmekanismer mot korruption. Sida har bara påbörjat att titta på hur AI skulle kunna användas i anti-korruptionsarbetet och möjligheterna är oändliga. För utredningsgruppen skulle AI kunna hjälpa till i t.ex. säkringen av bevis vid utredningar, lagra data på säkrare sätt och dra lärdomar från tidigare fall på effektivare sätt. Många aktörer visar intresse för användning av AI men vi ser också att frågor om hur det praktiskt kan användas behöver utredas. Sida och utredningsgruppen kommer fortsätta att följa utvecklingen på området.

Svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genomförs i allt större utsträckning i miljöer där reguljär uppföljning av verksamheten är mycket utmanande.

Sida har under 2018 gjort en särskild satsning på att kartlägga de metoder och uppföljningsverktyg i konfliktmiljöer som används av Sida, andra givare och partners.

Att korruptionsmisstankar tas upp och hanteras är centralt för hela Sidas verksamhet, våra samarbetspartners såväl som för svenska skattebetalare.

LÄRDOMAR OCH UTBLICK

Korruptionen i världen upplevs snarare öka än minska och antalet misstankar om korruption och andra oegentligheter som inrapporteras till Sida ökar. Sida vill framhålla att båda faktorerna kan ses som ett tecken på en ökad medvetenhet om korruption och att människor i större utsträckning agerar på varningssignaler. Sida ser att det krävs en ständig dialog om korruption både som utvecklingshinder och som risk för att våra insatser inte når sina mål.

Att korruptionsmisstankar tas upp och hanteras är centralt för hela Sidas verksamhet, våra samarbetspartners såväl som för svenska skattebetalare för att vi ytterst ska nå vårt mål om att förbättra levnadsvillkor för människor i fattigdom och förtryck.

Sidas utredningsgrupp arbetar ständigt för att förbättra Sidas hantering av korruptionsmisstankar. Gruppen ser att flera utredningar av misstankar visar att organisationerna har brister i intern kontroll, ansvarsfördelning och finansiell hantering. Sida gör alltid en bedömning av kapacitet för intern styrning och kontroll inför att en organisation tilldelas medel och lärdomen är att det är av stor vikt att betona dessa frågor i bedömningar av och uppföljningar med våra samarbetspartner under biståndsinsatsens genomförande. Vi ser att de flesta misstankar inkommer till Sida tack vare just proaktiv uppföljning av dessa områden från Sidas personal och våra samarbetspartner. En annan lärdom från våra utredningar är att det är viktigt att organisationerna präglas av en transparent kultur där regler är tydliga, intressekonflikter undviks och där man underlättar för personer att belysa varningssignaler. Möjligheter att rapportera missförhållanden anonymt är viktigt, det ser vi inte minst på att de flesta externa tips som Sida och våra partners får in kommer från personer som önskar vara anonyma.

Under 2019 kommer vi fortsätta vår proaktiva dialog med Sidas personal kring vilka utmaningar relaterade till korruption som det dagliga arbetet innebär. Vi kommer fortsätta att utveckla arbetssätt och metoder bland annat gällande utredningar i konflikt- och postkonfliktområden och att hantera det ökade antalet ärenden rörande olika typer av trakasserier. Det är av vikt att de verktyg och resurser som används för utredningar är anpassade till varje individuell kontext. Vi kommer även fortsätta att verka i de internationella nätverken för att säkerställa att vi följer utvecklingen och arbetar mot korruption i enlighet med god praxis.

Sida arbetar på uppdrag av Sveriges riksdag och regering för att minska fattigdomen i världen. Det kräver samarbete och uthållighet. Genom utvecklingssamarbete stödjer Sverige länder i Afrika, Asien, Europa och Latinamerika. Varje land ansvarar för sin utveckling. Sida förmedlar resurser och utvecklar kunskap och kompetens. Det gör världen rikare.

STYRELSEN FÖR INTERNATIONELLT UTVECKLINGSSAMARBETE

Adress: 105 25 Stockholm
Besök: Valhallavägen 199
Telefon: 08-698 50 00. Fax: 08-20 88 64.
E-post: sida@sida.se www.sida.se

